

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Epistolaris Seu Epistolae Morales Ad usum
familiarem Vario Argvmento Scriptæ**

Pexenfelder, Michael

Dilingae, 1686

XXXV. Adolpho Turiono, cur magnorum Virorum filij non rarò sint
degeneres.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69435](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69435)

gratias domum concesserunt, saturi quidem,
 sed non graves dapibus. ad Aristotelis mentē,
 qui dicebat, *convivam neque sitibundum,
 neque temulentum debere è convivio abire.*
 Ignosce, si prolixior fui in prolixa liberalita-
 te, & beneficentiâ nostri Convivatoris prædi-
 candâ. Exemplum habeo in Plinio, qui lib. 2.
 epist. *villam Laurentinam* pluribus descripsit
 & laudavit. Neque argumentum de convi-
 vijs fuit excludendum ab *Ethica Epistolari*,
 cum & Salomon in *Proverbiis*, & Siracides
 in *Ecclesiastico*, multis persequantur præcepta,
 quæ ad conversationem convivalem spe-
 ctant. Vale, & hospitatori nostro, quas ego
 non possum, tu redde vices.

XXXV.

ADOLPHO TURIONO

*Cur magnorum virorum filij non raro sint
 degeneres.*

CONvenerant nuper amici quidam nostri,
 quorum consuetudine ob eruditionem
 cum primis delectamur, in Museo Cornelij
 Fulci, viri probi & sapientis: aderam ego quo-
 que; te, quò minùs interesses, negotia distine-
 bant

Q 2

bant

bant publica. Ibi, pro more inter nos usitato
erotéma, seu quæstio Academica, proposita
disceptationi, eccur non infrequenter fiat, ut
virorum præstantium filij à paterna virtute
ac pietate degenerent; matrum verò vestigijs
quandocunque impressis, tenaciùs insistant,
quàm patres vellent. Observatum à scripto-
ribus, ex probò patre sæpius improbos pro-
re filios, & probos etiam ex improbo; vix
men unquam ex matre moribus corruptam
prolem existere incorruptam. Dignum tibi
ma disputatione; à qua cum te curæ forensis
abstraxerint, petis pro amicitia nostra, ut
hoc obsequij tibi præstem, & quæ fufius dis-
putata sunt, in compendium contracta, res-
cum per epistolam communicem. Quia sum-
li officiorum genere dudum me obligasti, non
potui huic tuo desiderio deesse; perscripsi
quæ memoriæ hæserunt, succinctè tamē,
ne novam disputationem ordiri velle videat.
Exordium dissertationis hoc fuit. Constare
Veterum scriptis, præstantium virorum filios
multum à progenitorum moribus deflectisse.
Ejus rei inter alios gravem testem esse Aelianum
Spartianum, qui in Severo Cæsare multa
exemplis declarat, quasique fato quodam ac-
cidisse affirmat, ut viri, seu litteris, seu for-
na
libe
ma
abf
a
A
Et
pat
è p
fili
stic
pos
con
&
ne
pa
tu
Re
m
de
vi
pi
ni
vi
ge
pe
m

na indulgentiâ insignes, aut nullos omnino
liberos habuerint, aut tales reliquerint, ut
magis ex usu rerum humanarum fuerit, illos
absque liberis decedere. Unde adagium fluxit:

ἀνδρῶν ἠρώων τέκνα πῆματα.

Heroum filij noxæ.

Et vulgato dicterio fertur: ex sapientissimis
patribus fatuos propagari liberos. Exemplum
è plurimis est Salomonis sapientissimi Regis
filius stultissimus Roboamus, de quo Ecclesia-
sticus c. 47. v. 27. *Et dereliquit (Salomon)
post se de semine suo gentis stultitiam.* Non
contentus fuit Sacer Scriptor, eum stolidum
& vecordé appellare, sed ipsius stultitiæ nomi-
ne insigniuit. Quid ipse Salomon? an non
parentem habuit Davidem, virum omni vir-
tute ornatum? filius qualis? docet liber 3.
Reg. c. 11. *Depravatum est cor Salomonis per
mulieres, ut sequeretur Deos alienos.* De eo-
dem Siracides c. 47. *Dedisti maculam in glo-
ria tua, & profanasti semen tuum:* quid tur-
pius, quid probrosius? adeò descendit à pater-
nis laudibus Salomon, ut macula familiæ Da-
vidicæ & summum dedecus esset. Inter de-
generantium exempla, in SS. litteris etiam
ponuntur Samuelis filij, pessima parentis opti-
mi propago. Quid, quòd primus pater, è pa-

Q 3

radiso

radiso trahens originem, filium habuit per
emptorem fratris, & nobilissimum sangui-
nem parricidali manu fundentem. In con-
contrarium ex scelerato parente natus est
optimus filius, Ezechias ex Achaz. Sed haec
quoque matris pietas correxit patris impietatem;
Ezechias, quod bonus esset, parenti
suae debuit, *Abi* nomine, quae filia Zachariae
Martyris 4. Reg. 18. neptis Pontificis Jo-
dae, viri integerrimi. Sed ad cardinem dis-
putationis, qui in eo vertitur, ut explicetur,
quare non perinde probitas est paterno sangui-
ne, quam materno fluat lacte: Diversae
opinionis sunt in medium adductae: erat, qui
hanc matrum in liberos morum transfuse-
nem putaret adscribendam lacti, quod illa
suis ex uberibus infanti propinat; cum hoc
non corporis modo vitia, sed etiam animi im-
bibit; imbibita haerere pertinaciter, nec facili-
ter aboleri posse liquorem, huic testis recens
infusum. Aqua fatorem redolet sulphuris,
per cujus venas transit: & quoniam nata
in fontibus & fluvijis tam mirabiliter opera-
tur, ut quaedam aquae candorem, aliae nigro-
rem inducant; quaedam bibentes effeminat,
quaedam fastidium vini adferant, & pravae
cupiditates sedent; quaedam hebetudinem cre-
ant.

ent, aliæ ingenium acuant; cur non perinde ex rore matris lacteo diversi effectus dimanent? ita ut quidam ex uberibus penduli sobrietatem inde sugant, alij vinolentiam; quidam iracundiæ, alij libidinis semina inde sibi fluxisse, serò experiantur: quis non Reipublicæ vel mala, vel bona in primos infantum suæctus referat? Dion Græcus l. 2. crudelitatem Caligulæ imputat nutrici ejus, quæ papillas sanguine illinere solebat, unde ipse in tantam ferociam evasit, ut jam adultus sanguinem è Cæsarium cadaveribus stillantem avidè lingeret, optaretque unam cervicem populo Romano esse, quam unico ictu demeteret. Agrippina Neronis mater partum edidit suis libidinibus parem. Antoninus Caracalla Imp. quamvis savissimus, non legitur, magnum Christianis negotium facessivisse; causam putat Baronius ad annum 217. quòd è nutrice Christiana lac suxerit. Tantum in utramque partem refert, quibus è papillis biberit infans. Tartari, ut infantes suos pugnaces reddant, eos lacte canino alunt. Achilles, quòd habuerit stomachum cedere nescium, causa fuit educatio, nam Chiron Centaurus ejus altor, dicitur, eum loco lactis leonum & aprorum visceribus pavisse. Tiberius

rius Cæsar, ob bibacitatem *Biberius* dictor
 porandi consuetudinem ex ebriola nutritio
 traxit. Illud ridiculum, quod vir quidam
 religiosus & gravis in Hispania, scribitur, pe
 motis arbitris in morem capreae saltitans
 ejusque rei causam fuisse, quod lacte caprina
 nutritus esset. Unde constat, quid possit
 foetum materni lactis humor. Pro confirma
 tione, ab hædis similitudo adducitur, qui
 ovium lacte alantur, pili tenuiores ijs gignun
 tur, & agnis, lacte caprino pastis, duriores
 villi crescunt. Ex quibus concludebatur, pe
 venibus, ambientibus sponfas, valde inque
 rendum esse, non tam, an illæ sint opulenti
 & pulchræ, quàm num sint castæ, honestæ
 virtute præditæ; nam etiam hæc verum est
 lud Jurisperit. *Partus sequitur ventrem*
 Plutarcho teste Spartani continentis fuerunt
 fortesque in bellis & laboribus, quia matres
 habebant viragines, quæ ex institutione
 curgi, continentia, laboribus, duritiei, can
 se, quàm proles assuefaciebant; unde quædam
 ex ijs exprobranti, *Vos Spartana sola vestri*
viris imperatis, respondit, *quia sola vestri*
parimus. Secus accidit apud illas gentes, ab
 vitiosa vel natura, vel institutio prolem cor
 rumpit; nam ut Juvenalis canit

Scilicet

Scilicet exspectes, ut tradat mater honestos
Atque alios mores, quàm quos habet.

Finierat hæc & plura *Sympertus* (nam sic vocabatur) qui in illo conventu primas dicendi habebat, cum *Faustinus*, rectè, inquit, disseruisti, *Symperte*, quòd malitiæ bonitatisque causam è lacte materno derivâsti: quòd verò etiam educationis memineris, meritò probatur à viris sapientibus, qui primæ institutioni sequentis habitum ætatis assignant; quæ cum à teneris unguiculis penes matres sit, quid ab illis rasæ tabulæ nō imprimetur? quid non poterunt exempla, ex quotidiana consuetudine in oculos & aures ingesta? Ab exterioribus conijciamus interiora; nam si prima ætas motus, gestus, incessum, loquelam matrum in tenero corpusculo referat; quid non mentibus ipsis inscribetur? Primum fascinum in pusionem emittunt matres ex oculis nimium blandis & indulgentibus; benignior aspectus non semper est indicium benefici sideris, sed nocituri; crescit hinc paulatim licentia, roboratur petulantia, & adversus domesticos insolentia. Officium se credit fecisse mater, si puerulum ab ipsis cunabulis ad civiles quasdam elegantias instituit, virtutis autem culturam supra annos esse putat. Teste

Qs

Qatn.

Quintiliano, mollis educatio vires animi corporisque frangit; emasculantur molles viriles spiritus, sapèque, quos genitrix non enervat, nutriculę depravant. Hi primæ ætatis haustus tantò avidiùs imbibuntur, quanto tenerior est affectus feminarum, hujus mellis pincerna; matrum enim in prolem amor longè est vehementior, quàm patrum: cordatio laborum, quos illæ in pariendo nutriendo exantlârunt, omnia edulcat, cum sciant, à se diligi, quos sciunt esse suos; hoc quod non pari certitudine constat patri, hinc matris suus filiorum in genitricem amor, affectum quoque & indolis major similitudo exiit. Ipsa severitas, quæ decet patrem, aliquid de tenetudine amoris reciproci decerpit. Intellexit hoc Seneca: *Nonne vides, inquit, quanto aliter matres indulgeant? patres excitari jubent liberos ad studia obeunda maturè; feriatis quoque diebus non patiuntur esse otiosos, & sudorem illis, interdum etiam lacrimas excutiunt. At matres fovere in sinu, continere in umbra volunt, nunquam flere, nunquam tristari, nunquam laborare. Liberi quare bonis mala accidant.* Et hæc est perniciēs ac corruptela, quæ generosos animos infrangit, nec sinit præclarum aliquid moliri.

Et quis ferat, pueros in gynæconitide educatos, tamdiu muliercularum consuetudine uti, ut in contubernium virorum serò emissi, agrè à mollibus ad duriora assuefieri queant? Achilles, ne ad bellum Trojanum proficisci cogeretur, habitu puellari à mâtre tectus, in gynæceo filiarum Lycomedis Regis aliquamdiu enutritus est. Ulysses, ut dolum detegeret, specie mercatoris merces quasdam mundi muliebris puellis regijs exposuit; istæ statim curiosos oculos in illa crepundia iniicere, armillas, specula, monilia manibus versare; Achilles contrà personatus, clypeos venales atrectare, cassides aptare capiti, vibrare enses, & lateri accommodare. Quo indicio marem se ostendit, & ad bella idoneum, id quod postea egregijs fatimoribus præstitit: agnosceres hinc *Heroum sanguinem*, secus faciunt multi, quos frustra speres, nomen & genus avitum propagaturos; in ipsa pueritia virtus elisa est; denique cum dedecore experitur familia, è generosis aquilis imbelles fuisse generatas columbas. Propone eis pectines & calamistros ad cincinnos crispandos; exhibe speculares orbis, ad vestes & ora contemplananda; annulos & chirothecas fimbriatas obijce; involabunt, libros conspuent, gladios horre-

horre-

horrebunt, ad ludos equestres totis arcibus
 contremiscent. Finierat hæc *Faustinus*
 cum *Castorius* coepit loqui, & degenerem
 liorum indolem patrum incuriæ ac negli-
 gentiæ imputare: ita enim ferè contingit,
 viri doctrinâ, consilio, virtute præstantes
 negotijs publicis occupentur. Magnam
 eis vitæ & curarum partem exigunt Prin-
 cipes, Curia, Aula, lites forenses, legationes
 provinciarum & Reipublicæ administratio-
 nes, quibus abrepti vix temporis aliquid
 privatam filiorum curam reliquum habent
 negotiorum varietate & mole obruti, fastidium
 secum referunt domum. Jam si etiam
 sub tectis non inveniunt quietem, & accedat
 uxorum querelæ, liberorum improbitas,
 famulantiùm negligentia & pervicacia, quæ
 hæc aliud sunt, quàm irritamenta impati-
 entia, iræ, exacerbationis animorum? Quis
 enim molestum est, post publica iudicia
 subsellia, privatum domi tribunal erigere,
 causas audire domesticas, reprehendere reos
 monere, minari, objurgare, plectere? hoc
 equidem est, in perpetuo quasi molendino
 cumagi, & vitæ nulla jucundiore parte fru-
 i. Quid ergo? removenda è conspectu tædii

rum causa, & molestum onus in aliquem pædagogum inclinandum; ei pignora committenda, ei vices Judicis & Patris imponendæ, ut suppleat munus educationis, & effrenem pueritiam in gyrum rationis ducat. Quid inde? jam vivunt extra metum parentis filij; jam petulantes hædi sub cura pastoris sunt; sed qualis? mercenarij: pecunias accipit, mores non corrigit; piget ipsum paulatim laboris, & quia herus sæpius stabulum invisit, ut videat, quàm nitidi, quàm bene curati equi; Museum, in quo delitescit cum discipulis pædonomus, tanti non facit, ut inspiciat: quid mirum, ex hac cultura non tam flores, quàm urticas enasci? Si oculus Domini saginat equum & bovem; quid fiet filijs, patris inspectione destitutis? Hæc & plura Castorius in neglectum paternæ curæ congerbat; quæ mihi, compendium disputationis pollicenti, conditio epistolæ & desiderij tui longiùs extendere non licet. Puto, me petitioni tuæ sic respondisse, ut pro tua sapientia facilè conijcias, quæ trium horarum spatio in hoc Exercitio Academico circumscripta fuerunt. Si præsens fuisses, credo, ruborem duxisses, cum audisses, etiam hodie viros insignes

signes existere, qui heroicum sanguinem Majoribus quasi hereditate quadam in se derivatum, strenuè propagârunt; quam laudem familiæ tuæ sine invidia tribuendam esse, quidam Disputatorum non obscure indicabat, me ultro favente, & encomium amplectente. Vale, & filios tuos, egregios adolescentes, perge ad amplas spes, & tuo genere dignas educare.

XXXVI.

LAMBERTO LUNOVIO

NOVO PATRIFAMILIAS

Regulas Oeconomicas.

ET si præcepta Ethica plus habent momenti & ponderis, quæ claris auctoribus sunt posteritati commendata, qualia continentur in Proverbijis Salomonis, & sententijs Siracidis; tamen ut magna sæpe sapientia tenui involvitur palliolo, & ex lignæo quoque tripode panduntur oracula, sic *Dicta* quædam *meliora* ex vulgi usu circumferri, & sapientum quoque commentarijs inferi videmus. Inter cætera adagia